

Romano hangos

15 Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 21 • ČÍSLO 15 • VYŠLO 29. ŘÍJNA 2019

zprávy

Budapešť – Ulicemi maďarské metropole ve středu pochodovali pravicoví extremisté. Pochod měl připomenout den začátku protikomunistického povstání v roce 1956. Odpoledne zaútočili na liberální kulturní centrum v centru města. U vchodu roztrhali duhovou vlajku a její círy spálili. Pak polepili dveře samolepkami s neonacistickými symboly a na chodník nasprejovali znak organizace Légió Hungária. Extremisté oděni v černých barvách takto ve středu odpoledne zaútočili na budapešťské komunitní centrum Auróra, které je známé svým liberálním prostředím. V židovském centru nikdo nebyl, a tak nejsou žádné oběti. Policie celou věc prošetřuje.

z obsahu

Téma čísla:

Sociální systém

Gejza Horváth:

Mistr Karel Gott/

O Majstros o Karel Gott
strana 4 a 5

Michaela Cichrová:

Kořeny strana 4

Černočerná tma –

sociální systém strana 5

T. Sčuka: Romové musí bydlet jako lidi

Ubytovna „Olomoucká“ v Brně

foto: Sabir Agalarov

Bydlení odpovídající standardním podmínkám k běžnému užívání je dnes pro občany nedosažitelné. V minulosti byla podpora bydlení dostupnější pro všechny skupiny obyvatel. Dnes jde o požadavek, který je vnímán jako vymoženost.

Právo na důstojné bydlení mají v dnešní době jen vybraní občané. Pokud se podíváme na webové stránky některých městských částí, zjistíme, jak obtížné je dnes pro rodinu získat obecní byt. Nastavená kritéria jsou v mnoha případech

těžko splnitelná u sociálně znevýhodněných skupin. Těmto rodinám tak zbývá bydlet v předražených ubytovnách a menších nájemních bytech, z čehož profitují zejména jejich majitelé. V této oblasti se stát i samospráva staví ke svým obča-

nům naprosto lhostejně. Přitom je obecně známo, že mnoho obcí disponuje poměrně vysokým počtem bytů, které zejí prázdnotou.

Realita na trhu s bydlením je vel-

Pokračování na str. 2

Ridina Ahmedová: „A teď bych prosila chvílku ticho...“

Ridina Ahmedová a Petr Tichý

foto: hlaskontrabas.cz

Ridina Ahmedová se narodila v Praze, po svém otci má súdánský původ a po matce napůl český a napůl ruský, židovský. Do svých čtyř let žila v Čechách a pak deset let v Oranu, největším alžírském přístavu. Od roku 1988 je Ridina Ahmedová opět v Čechách, kde vystupuje mimo jiné v duu s kontrabasistou Petrem Tichým jako HLASKontraBAS. Album HLASKontraBAS získalo v roce 2016 nominaci na cenu Anděl. V roce 2006 vyšlo Ridině sólové CD s názvem Hlasem, které se setkalo s kladným diváckým i kritickým ohlasem. Za sólový projekt Hlasokraj získala cenu Next Wave v kategorii objev roku. Je autorkou a spoluautorkou hudby k několika divadelním představením. V roce 2008 si zazpívala společnou improvizaci s Bobby McFerrinem. Kromě zpívání vede také hlasové dílny, které mají za cíl předat lidem zkušenost, proč je obohacující zpívat. Více se o ní dočtete také na webových stránkách www.ridina.cz.

„Hodně lidí nezpívá, protože si myslí, že nesmí, protože to dostatečně neumí – máme pod kůží informaci, že zpěv je něco, co buď „umíme“, anebo radši mlčíme. Přitom zpívání bylo dřív součástí každodenního života a to, že zmizelo, je velká škoda. Přináší nám potěšení, spojuje lidi mezi sebou, je to způsob vyjádření. Svými workshopy se snažím v lidech podporovat přirozenou radost ze zpívání a vědomí, že zpěv má hodnotu sám o sobě a vlastně to, jak to zní, je až druhořadé. Jde o tu radost.“

Dobrý den, Ridino, jak jste se dostala ke zpěvu?

Ke zpěvu mě to dotáhlo tak nějak samo. (směje se) Prostě mě to víc a víc bavilo, od určitého věku mám pocit, že jsem si zpívala všude – na ulici, doma, v autě s rodiči, museli mít se mnou trpělivost. (směje se) A postupně jsem se tomu začala

Pokračování na str. 6

zprávy

PRAHA – Ministerstvo financí stejně jako v minulých letech zahrnuje do návrhu státního rozpočtu šestimilionovou dotaci pro Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS). Ten přitom už několik let čelí kritice za projevy svého předsedy Jaroslava Vodičky nebo ocenění poslance Zdeňka Ondráčka (KSČM), který v lednu roku 1989 s obuškem v ruce potlačoval studentskou demonstraci, informuje Česká televize, konkrétně pořad 168 hodin. Reportéři České televize navíc zjistili, že beskydská pobočka svazu spolupracuje se dvěma spolky, které ministerstvo vnitra označilo za vážné bezpečnostní riziko.

DUBÍ – Teplické státní zastupitelství podalo k okresnímu soudu žalobu na šest lidí v souvislosti s loňskou rvačkou na koupališti v Dubí. Skupina tam brutálně zmlátila mladíka, jenž se snažil bránit dříve napadenou ženu. Za těžké ublížení na zdraví ve stadiu pokusu všem hrozí až desetiletý trest. Incident se odehrál loni 7. srpna. Jedna z návštěvnic koupaliště se tehdy rozhodla jít umravnit malé dítě, které podle spisu mimo jiné topilo svého vrstevníka, informuje server iDnes.

UKRAJINA, ZÁPOROŽÍ – 24. října kolem poledne byla nedaleko svého domu v Záporoží pobodána předsedkyně romského centra Lačo Drom. Aktivistka byla zraněna zatím neznámým útočníkem několika bodnými ranami do břicha. Anželika Bělová je nyní po operaci v bezvědomí, ale její život je v bezpečí. Muž pronásledoval Anželikou od supermarketu až domů, kde ji ve vchodu napadl. Policie pátrá po útočnickovi.

NĚMECKO – Ve východoněmeckém městě Zwickau (Cvikov) někdo pokácel dub, který byl v září vysazen na památku první z obětí neonacistické skupiny Národněsocialistické podzemí (NSU), osmatřicetiletého květináře tureckého původu Envera Simseka. Informovala o tom starostka saského města Pia Findeissová.

Zprávy o extremismu asi budou zmiňovat jen rozhodnuté případy

Souhrnné informace typu zpráv o extremismu v ČR možná budou nově zmiňovat pouze případy, které byly rozhodnuty soudně, nebo u kterých bylo ukončeno vyšetřování. Uvedl to ve čtvrtek ve Sněmovně ministr vnitra Jan Hamáček (ČSSD) v reakci na skutečnost, že ve zprávě o extremismu za letošní druhé čtvrtletí se objevil i dosud vyšetřovaný případ poslankyně SPD Karly Maříkové.

„Jsem připraven k debatě, zda v takovýchto dokumentech mají být uvedeny pouze případy, kde už je pravomocný rozsudek, kde je ukončeno prošetřování. Myslím, že ano. A určitě v tomto směru vydám příslušné pokyny,“ uvedl ministr.

Poslankyně je kvůli svým výrokům vyšetřována pro podezření z podněcování nenávisti vůči skupině osob. Letos v lednu muslimské imigranty přirovnala k invazivním druhům rostlin a zvířat, které je zakázáno do EU dovážet. „Muslimští imigranti také nejsou původními obyvateli Evropy a stejně jako invazivní druhy znamenají nečekané šíření a postupné vytlačení původních obyvatel Evropy. Proto by měli mít také zákaz vstupu na území Evropské unie,“ uvedla.

Na záležitost poukázal poslanec KSČM Zdeněk Ondráček s tím, že přípravné trestní řízení je ze zákona neveřejné. Podivil se, jak se případ Maříkové mohl ve zprávě objevit. Hamáček na to řekl, že informaci získalo ministerstvo z podkladů od policie. Odmítl, že by to znamenalo únik informace z vyšetřovacího spisu.

„Ministerstvo vnitra v žádném případě nemá přístup do vyšetřovacích spisů. V té souhrnné situační zprávě o projevech extremismu a předšudečné nenávisti za druhé čtvrtletí roku 2019 byla paní poslankyně zmíněna v souvislosti s jejím veřejně známým výrokem, který byl široce medializován. A ta prostá informace o zahájení úkonu trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod byla získána od policie v rámci shromažďování podkladů do situační zprávy,“ uvedl Hamáček.

bau, ČTK

Od potyčky s Romy v Dubí ke státnímu vyznamenání

David Michajlak, jeden z hlavních aktérů loňské potyčky na koupališti v Dubí, si brzy převezme státní vyznamenání od Miloše Zemana. Kromě již zmíněného Michajlaka si ocenění převezme dalších 42 lidí. Do Vladislavského sálu si v pondělí přijdou pro medaile také motocyklový závodník Libor Podmol, zpěvák a herec Josef Zíma nebo podnikatelé Rudolf Ovčáří a Vladimír Plašil.

Na koupališti v Dubí vznikla loni v srpnu roztržka mezi ženami údajně kvůli dětem v brouzdališti. Jedné napadené se zastal Michajlak, který byl při následné hromadné potyčce zraněn. Incident vyvolal protiromské nálady. Starosta Dubí tehdy uvedl, že za incident mohla romská rodina z Teplíc, zatímco romská komunita v Dubí se od činu distancovala. Šest aktérů bitky - jedna žena a pět mužů - už bylo obžalováno, všem hrozí až desetiletý trest.

Bitka na koupališti se později stala záminkou pro uspořádání demonstrace neonacistů před městským úřadem v Dubí, která se neobešla bez výtržností. Během tohoto shromáždění došlo mimo jiné k útoku na fotografa Víta Hassana, za který dostali útočníci podmínku. Další žena na demonstraci hajlovala.

ČTK

T. Šuka: Romové musí bydlet...

Dokončení ze str. 1

mi problematická a jakékoliv odsování tohoto problému může v budoucnu přinést společenskou krizi. Politici tuto realitu nemohou přehlížet dlouho. Vždyť kritéria pro přidělení obecního bytu jsou splnitelná spíše pro ty skupiny obyvatel, kteří již sami bydlí ve svém. Jako kdyby autoři této bytové politiky nebyli schopni pochopit odlišné postavení a situaci občanů, kteří bydlení potřebují.

Stejně tak nelze na trhu s bydlením opomenout diskriminaci některých skupin obyvatel. Jakákoliv reforma bydlení, která nezamezí diskriminačnímu přístupu, nemůže být efektivní a přinést plošné pozitivní výsledky.

Bez této zásadní a nutné změny uvažování, která nás nestojí nic, budeme naopak dál podporovat ob-

chodníky s chudobou. Taktéž nás bude stát nemalé peníze i tolerování zaběhnuté diskriminace. Stamilionové sociální projekty (bez aktivního boje proti diskriminaci) žádné výrazné zlepšení také nepřinesou. K některým společenským proměnám jen tok financí prostě nepostačí.

Ovšem politická vůle by v této oblasti dokázala v dohledné době velké věci pro společnost. Ta nám tu citelně chybí! Zdravá ekonomika, aktivní občané a prosperující společnost jsou přáním každého občana této země, včetně Romů. K tomu všemu můžeme společným úsilím dojít. Nelze však osudy některých sociálně slabších osob vnímat jen na úrovni občanské odpovědnosti. Věřím, že tu každý z nás má. Příznějme ale také, kolik špat-

ných rozhodnutí (s negativními dopady na zmíněné skupiny obyvatel) udělala v posledních 25 letech veřejná politika. Jen pro představu uvedu: státem tolerovanou lichvu, neefektivní protidrogovou politiku či již zmíněný byznys s chudobou. To vše nadělalo mezi lidmi obrovskou paseku. To jsou fakta. A žádná omílaná klišé na adresu slabších skupin občanů to nesmažou. Budeme se jen nadále točit v kruhu veřejného obviňování a potřebu bydlení oddalovat, jak jen to půjde.

Přitom by k celkovému zlepšení situace postačila vzájemná odpovědnost a porozumění. Důstojné bydlení je totiž základem pro spokojený osobní život. Má to také vliv na děti, které často v dospělosti žijí obdobně jako jejich rodiče.

Tomáš Šuka

Ústecký kraj vypověděl memorandum s Agenturou

Ústecký kraj v pondělí schválil vypovězení memoranda o spolupráci s vládou Agenturou pro sociální začleňování. Chce vyvolat jednání s vládou o řešení situace v regionu, kde je nejvíce sociálně vyloučených lokalit v zemi. Ředitel Agentury pro sociální začleňování David Beňák ČTK řekl, že činnost agentury se zaměřuje zejména na přímou spolupráci s obcemi, takže její fungování v regionu ukončení spolupráce s krajem neohrozí.

Dosavadní memorandum o spolupráci s Ústeckým krajem bylo uzavřeno s termínem do konce roku. „Byli jsme připraveni jednat o novém memorandu na další tři roky. S ohledem na vývoj posledních dní a návrhy ze strany agentury ohledně řešení situace na mosteckém sídlišti Chanov a na to, že se nedaří tlumočit zbytku republiky specifickou problematiku, kterým tady čelíme, jsme došli k závěru, že je lepší memorandum vypovědět,“ uvedl radní Miroslav Andrt (ČSSD).

Problémy v sociální oblasti se podle něj prohlubují. „Myslíme, že nadešel čas sednout ke společnému stolu s představiteli vlády,“ uvedl Andrt, podle kterého by se měla změnit například kritéria rozpočtového určení daní. „Města nemají šanci si sama pomoci, katastrof regionu se nemění a počet obyvatel, který hraje roli při rozpočtovém určení daní, klesá. Z vlastního rozpočtu to nemohou samosprávy řešit,“ řekl radní.

Agentura působí v Ústeckém kraji od roku 2008, spolupracuje s 20 obcemi. Za poslední tři roky podle oblastního zástupce Michala Kratochvíla dostala agentura do regionu přes různé výzvy necelou miliardu korun na sociální začleňování. Peníze využily obce na zařízení nových učeben ve školách, výstavbu zázemí pro sociální služby, mzdy asistentů prevence kriminality či na vzdělávání.

Agentura spolupracuje s obcemi zejména jako poradenský orgán. „Úroveň komunikace se samosprávami obecně považujeme za dobrou,“ uvedl Beňák. „Všechny návr-

David Beňák

foto: youtube

hy a závěry, které předkládáme, jsou ovšem pouze doporučujícího charakteru a je na rozhodnutí příslušných orgánů obce, zdali je bude akceptovat,“ uvedl ředitel. Dodal, že nelze vyloučit, že ukončení spolupráce s krajem může mít v budoucnu dopad na koordinaci politiky sociálního začleňování v kraji, přípravu některých systémových opatření nebo žádosti o podporu z evropských prostředků určených na řešení sociálního vyloučení.

V Mostě jedná agentura s městem o situaci v Chanově. Radnice navrhuje zřídit na sídlišti, obyvaném hlavně Romy, kontejnerové bydlení. „Navrhujeme pokusit se snížit počet obyvatel Chanova v horizontu desítek let. Víme, že sídliště se postupně vyliďňuje,“ uvedl Kratochvíl.

Foldyna útočí na agenturu, ČSSD je při tom ve vládě, lokální politici z opoziční ODS její práci naopak chválí.

Radní Petr Šmíd (SPD/SPO) práci agentury kritizoval stejně jako zastupitel Jaroslav Foldyna (ČSSD). „Ptám se na efekt té miliardy. Společnosti dochází trpělivost,“ zaútočil Foldyna na vládní agenturu. Na svém facebookovém profilu pak uvedl, že „jejich (Agentury) návrhy pro řešení jsou nefunkční a ne-

akceptovatelné. To zejména vůči lidem, kteří pracují a plní si své občanské povinnosti.“ Podle Andrta by se mělo sednout k společnému stolu. „Zbytek republiky totálně nechápe, jakým problémům čelíme, je potřeba se bavit o novém způsobu spolupráce,“ řekl.

Na rozdíl od krajských představitelů ČSSD, která je koaličním členem vlády, paradoxně spolupráci s agenturou chválil opoziční zastupitel a starosta Kadaně Jiří Kulhánek (ODS). „Nemyslím si, že rušit memorandum je praktické. Měli bychom se ale zamyslet nad tím, co dál,“ řekl. Pomoc agentury ocenila i Drahomíra Karasová (ODS), dřívější dlouholetá starostka Obrnic na Mostecku.

Opoziční zastupitel Jan Richter (ANO) navrhuje, aby memorandum skončilo s platným termínem ke konci roku a další se neuzavíralo.

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů úřadu vlády. Má pomáhat obcím zvládnout problémy s ghety či chudobou. Od příštího roku bude působit pod ministerstvem pro místní rozvoj. Přesun schválila vláda. „Nikdo nám tento krok nevysvětlil,“ podotkl Andrt z ČSSD, která je přitom ve vládě.

ČTK

Anketní otázka

Je současná sociální politika státu směrem k Romům v pořádku a co by se mělo podle vás změnit?

Eva Danišová

Sociální politika má být pro všechny občany ČR stejná a není důvod pro jiná měřítka pro žádnou skupinu obyvatel. Vylučování osob závislých na dávkách hmotné nouze z bezdoplatkových zón, kde se nevyplácí doplatek na bydlení, není zrovna dobrá sociální praxe. Můžeme se brzo dočkat také zón pro osoby se správnou barvou pleti a nežádoucí barvou pleti? Sociální politika má být záchranná síť pro lidi v nouzi a ne nástroj šikany.

strach, nezájem, apatie... což si stále neuvědomujeme, jaké následky z toho pak plynou? Jinak co se týče momentálního stavu v sociální oblasti, netýká se jenom Romů, ale poměrně velké části obyvatelstva. Samozřejmě přijdeme populistickým politikům vždy vhod, ať to jsou uprchlíci a nebo my, Romové.

Co se týče našich takzvaných zástupců, koordinátorů a takzvaných lídrů, to je taky zádrhel. Ve většině případů nevědí, neznají danou situaci, sedí si ve svých kancelářích, maximálně se o ně perou. Byl jsem svědkem na jednom jednání, maximálně rozdají brožury, jak se dobře integrovat, ale to je tak asi vše.

Určitě by pomohlo spousta věcí, které by se daly udělat, možnosti ale nejsou a vše je zdlouhavé a vše se vleče. No, měl by se změnit hlavně přístup samotných Romů a pak přístup většinové společnosti. Na zlepšení situace bylo popsáno spousta papírů a jsou v šuplících.

připravila Veronika Kačová

František Lacko

Pokud se nebudou naši lidé hlásit ke svému kofenům, nemůžeme ani čekat zlepšení situace, ve které se spousta našich lidí nachází. Což je logický, jak pomoci někomu, kdo vlastně není? Jsou různé výhrady,

Romové volají po změnách sociálního systému již od 90. let

Všem známý neefektivní sociální systém je v posledních letech atraktivním prostředkem k vyšší mediální pozornosti, zejména pro politické strany i politiky samotné. Někteří před volbami často přicházejí s radikálními hesly – Vesnice pro lůzu, Deratizace havěti, což v lokalitách ohrožených chudobou jen zvyšuje nevoli mezi místními obyvateli. Hlavně pak všem těmto radikálním přístupům chybí řešení, které by tuto společenskou situaci zlepšilo. Zůstává tak u výkřiků do tmy, s cílem zvýšit přízeň voličů.

Nyní ale ke stále se zhoršujícímu sociálnímu stavu některých našich občanů. Nutno zmínit, že jde o poměrně početnou skupinu obyvatel, která stále narůstá. A rozhodně se nejedná jen o romskou menšinu! Dotýká se to všech, kteří se z nejrůznějších důvodů ocitli v tíživé sociální situaci a následně pro tento dlouhodobější stav i na okraji společnosti. Je tedy na čase, aby státní správa a jednotlivé samosprávy přistupovaly k této veřejné věci jako ke společenskému problému nás všech. V konečném důsledku můžeme dopady těchto

lidí pocítit My všichni ve svém okolí.

A hanba těm politikům, kteří sociální problémy občanů staví na úroveň romského problému, a v podstatě svým nekonstruktivním politickým přístupem nepomáhají ani svým voličům. Romští politici, aktivisté či organizace volají po změně v sociálním systému už od 90. let. Svoji usilovnou práci se snažili vést naše lidi k odpovědnosti, k práci a ke vzdělání. Bohužel jejich úsilí a práce nebyly na vládní úrovni patřičně vyslyšeny. Segregace ve školství, v bydlení či diskriminace na pracovním trhu byly a jsou stále přehlíženy. Vláda se dodnes k těmto veřejným problémům staví nezodpovědně a stále viní jen tu nejzranitelnější část občanů. Bez legislativních změn a proaktivní politiky na lokální úrovni budou snahy těchto lidí nedostatečné. Důstojné bydlení, kvalitní vzdělání či zdravotní péče, v tom všem veřejný servis selhává. Některé děti vyrůstají v katastrofálních podmínkách, které neodpovídají životnímu standardu ve 21. století. Přesto od těchto dětí očekáváme ve školním vzdělávacím systé-

mu připravenost, jako by pocházeli z plně fungujících rodin, kde se jim všeho potřebného dostává.

Smutným faktem zůstává, že o těchto bariérách úspěchu romští předáci informují státní správu, po tažmo obce, od 90. let a žádné systematické změny dodnes nepřišly. Kladu si otázku, do jaké míry souvisí tato letitá antisociální politika s politickým rozložením našich vlád. Romové totiž v žádné z vlád od listopadové revoluce neseděli a nesedí. Jejich participace na úrovni neziskového sektoru je k prosazení sociální reformy nedostačující. Bez romských politiků se velkých změn nikdy nedečkáme.

Proto, vězte mi, má smysl kandidovat i volit. Aktivní i pasivní volební právo využijeme jako zodpovědní občané. Občanský aktivismus do demokratické společnosti patří a hraje v ní důležitou roli. Přesto má své limity. Do budoucna proto podporujeme naše odvážné a vzdělané kandidáty do lokální i centrální politiky. Potřebujeme romské politiky!

Pařikerav tumenge.

Tomáš Ščuka

Václav Sivák přepsal dějiny!

„Přepište dějiny, 25. 10. 2019 je datum do zápisu českého kickboxu. Historicky prvním z kategorie mužů se stává mistrem světa WAKO v disciplíně K-1 Václav Sivák. Obrovská gratulace a poděkování za tento neuvěřitelný výsledek a výkon,“ píše se na facebookové stránce Václav Sivák a Czech Kickboxing Team.

Skvělý bojovník Václav Sivák získal zlatou medaili na mistrovství světa v kickboxu v Sarajevu. Ostravský rodák v pátečním finále K-1 porazil kazachstánského protivníka Tlemissova a stal se historicky prvním mistrem světa v kickboxu z České republiky.

Václav Sivák se stal mistrem světa WAKO v disciplíně K-1, když opanoval finálovou bitvu váhové kategorie do 63,5 kg proti kazachstánskému zápasníkovi Tlemissovovi.

Sivák je jedním z nejúspěšnějších kickboxerů současnosti. Je juniorským mistrem Evropy i mistrem České republiky. Nyní se

může pyšnit i titulem mistra světa. Romský bojovník tak posunul Českou republiku do čela nejprestižnější bojové asociace.

„Vyrůstal ve vyloučené lokalitě a nechybělo moc, aby skončil na

šikmé dráze. Jeho otec ho ale přivedl ke sportu, který ho zachránil z ulice a ve kterém našel svoji cestu,“ poodhaluje pozadí Sivákovy sportovní dráhy server Romea.

nnj, romea.cz

komentář

Sociální podpora – almužna chudým

JAN HORVÁTH

Již něco pamatuji a dovolím si připomenout všem těm, kteří neustále opakuji lži a nepravdy o velikých sociálních podporách pro naši romskou menšinu, že před revolucí neexistovalo, že by Romové něco brali od státu. Všichni pracovali, vykonávali tu nejhorší a špinavou práci, kterou odmítala majorita. Na stavbách, na polích, státních statcích a družstvech, také v dolech atd.

Rokem 1989 se vše změnilo. Jako první byli propuštěni Romové, ztratili svou práci a padali na samé dno. Je pravdou, že některým to vyhovovalo, začali dostávat peníze zadarmo a to se jim i líbilo.

Lidé, kteří pořád nadávají na Romy, rádi poukazují na tento fakt, že dostáváme vše zdarma a žijeme z jejich daní. Zejména na sociálních sítích se šíří nenávist a protiromské postoje. Nic nového, někteří Češi s oblibou hovoří o Romech jako o parazitech, kteří nechtějí makat a přizívají se na druhých. Není nic jednoduššího, než házet všechny do jednoho pytle, to se stalo již fenoménem české kotliny, „zemského ráje to na pohled“.

Pravda je ale jiná. V dnešní době, kdy brambory stojí víc jak stovku, máslo padesát i více korun, kdy nájemné za byt stále stoupá, se žije hůř a hůř. I my, co pracujeme, máme velké problémy a těžkosti s tím, jak uživit svou rodinu a zaplatit veškeré účty. A cožpak ti, kteří nemohou sehnat práci a jsou na dávkách?

S životním minimem, které činí pár stovek, nelze vyžít. Ať si to zkusí ti, kteří neustále hanobí romskou menšinu, žít v polorozpadlých domech ve vyloučených lokalitách a ghettech. Ať si obují „romské boty“ a chodí po úřadech žádat o sociální podporu, ať si zkusí na vlastní kůži, co to je, jako Rom sehnat vhodné bydlení nebo práci. Přál bych jim to, všem, se vcítit do kůže romského občana, který se setkává dennodenně s rostoucí nenávistí, diskriminací a předsudky.

Kdo za tento neutěšený stav může? Romové? Nikoli, je to chyba systému.

Staré romské přísloví praví: „Jak nahoře, tak i dole.“ Romové si neuvědomili dávky, byli vždy zvyklí pracovat, bohužel společnost si zavedla svoje vlastní pravidla. Romové se jen a jen přizpůsobují.

Vždyť to dělají již po staletí.

Čore love – le čorenge

Imar som phureder, ta mange šaj leperav the phenav savorenge, so mindig chochaven, hoj o Roma chuden bare love hjaba, hoj angle revolucija nasas oda, hoj lahas love bije buťi. Savore kerenas buťi, oja nekmelaleder, nekphareder, savo aver nakamenas te kerel. Pro stavbi, pro mafi, pro statki, chanenas o angara, so jekh aver.

Beršestar 1989 sas savoro aver. Sar perše le Romen premukhle andal e buťi, perenas tele the teleder. Hin čačo, hoj varesavenge pes kada pačinelas, hoj chudenas hjaba o love.

O manuš, so ča vičinkeren pro Roma, rado vakeren, hoj chudas savoro hjaba, the dživas pal lengere love. Šerutnes pro internetos barol baro chochaviben the nakamiben, hoj sam savore khandine ľegara. Nane nič lokeder, sar te čhivel adi mel pre savore, te čhivel savoren andro jekh gono, oda imar baro fenomenos gadžendar, „phuvatar, kaj hin somnakaj te dživel“.

O čačipen hin aľe aver. Adadžives, kana o krumpľi mol buter sar šel koruni, o čhil buter sar pandžvardeš koruni, kana vaš o khera poľinas bare love, pes dživel igen namištes.

Amenge, so kerens buťi, pes dživel tiž phares, sar te bararel peskere fameljen u te poľinel šadžik o love. U so kola, so našti arakhen lachi buťi u hine pre sociálka?

So chuden ola lovore, paru šela koruni, pes nadel mištes te dživel. Me probinen kola nipi, so gravčinen pro Roma, te dživel andro phagerde melale khera. Me uren o „romane kamašľi“ u phiren ko raja te mangel o love, me čujinen pre peskeri cipa, so oda hin te el Rom, savo sako džives arakhel avrendar ča nakamiben. Mangavas bi ada savorenge, so nakamen le Romen.

Ko hin došalo? O Roma? Na, o raja upreder.

Purano romano godaver lav phenel: „Sar upre, avka the tele.“ O Roma peske avri nachudle o socijalna love, sas sikhade te kerel buťi, zijand Devleske, ada jekhetaniben peske ifa avri peskere zakoni. O Roma ča peske ada ile, sar jon kamen.

Sem oda keren imar šela berša.

Jan Horváth

Chcete přispívat na naše anketní stránky? Ozvěte se šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com

Mistr Karel Gott

Karel Gott měl své příznivce i odpůrce. Jedni mu nemohli přijít na jméno a pro ty druhé byl zase úžasnou bytostí. Byl učitelem i léčitelem lidských osudů a lidských životů. Svým zpěvem rozdával lidem radost. Lidé ho milovali i nenáviděli, ženy mu kladly k nohám květiny, vyznávaly mu lásku doma i v zahraničí a říkaly mu božský Kája. Mohl bych dál pokračovat tímto tónem, ale chci napsat i svůj názor. Karel Gott byl vnímán českou společností jako zpěvák číslo jedna. Poslouchaly ho děvčata, maminky, babičky a kritici mu dělali celý život reklamu. Byl pro ně nejen pilným a bezkonkurenčním zpěvákem, ale i vynikajícím člověkem. Tisk psal o Gottovi jako o člověku, který má neskutečné charisma, sílu osobnosti a názory kulturní obce zase hodnotily Gottova vyznamenání za zásluhy a další témata minulosti i přítomnosti. Česká závist, která už patří k národní kultuře, by Karla Gotta jako jediného vyslance české kultury nejraději zaživa pohřbila. Hospodští povalečí a elitáři se nemohli a nemohou smířit s úspěchem Karla Gotta ani s jeho bohatstvím. Aby sami vyrostli, tak šíří o něm lži a pomluvy. Já si však myslím, že vzhledem k jeho zásluhám a vytvořeným trvalým kulturním hodnotám si Karel nezasloužil, aby reprezentanti české závisti na něj plivali i po smrti. Karel Gott byl hvězda, nemusel nikomu nic dokazovat, on zazpíval a měl vše, úspěch, slávu i peníze.

Ale v souvislosti s českou závistí bych chtěl ještě napsat, jak Romové vnímají Karla Gotta. Věděli, že to byl noblesní člověk, který na sobě léta pracoval a dřel. Vážili si ho a byl pro ně velkým zpěvákem. Vnímali, že léta čelí české nenávisti, a přesto zůstal člověkem, který respektoval i své odpůrce. Když Karel byl vyznamenán za zásluhy, Romové svorně stáli při něm a byli pyšní na to, že Karla Gotta vyznamenal samotný prezident. Tím chtěli vlastně říct, že on je ten velký zpěvák, který si to ocenění zaslouží. Mezi Romy vznikaly i hádky, kdo je lepším zpěvákem, zda Sinatra nebo Gott. Samozřejmě, že to byl Gott. Romové zpívali a hráli jeho písně při různých příležitostech. Mezi Romy byli i zpěváci, kteří chtěli být Karlem Gottom, a proto zpívali jeho písně. V romské společnosti byli tito zpěváci obdivováni i oceňováni. Ale když přišlo na hodnocení, tak říkali: Zpívá jak Karel Gott, ale Gott to není. Gottovy písně zpívaly i děti, zejména píseň Zvonky štěstí. Když Gott zazpíval v romštině romskou lidovou píseň: Duj, duj, dešduj, získal si tím všechny Romy. Od té doby Romové nedají na Karla Gotta dopustit. Romští popoví muzikanti hrají i píseň z pohádky Včelka Mája, kterou nazpíval. Romové brání Gotta, když ho Češi napadají na Facebooku, tak se ho zastávají a nadávají jeho odpůrcům. Gott, to nebyl člověk, který by někoho urážel, napadal nebo se vysmíval. Mezi lidmi nedělal rozdíly, Romů si vážil pro jejich umění, muziku, písně, pohostinnost, tradice a zvyky.

V naší české kultuře to bylo a je tak, že lidé, kteří něčím vynikají, to mají v životě vždycky těžké. A jinak tomu nebylo ani v případě úmrtí Karla Gotta. Lidé začali kádrovat jeho život ze všech stran bez úcty k jeho zásluhám. Karel Gott dělal vše pro to, aby si udržel vysoký profesionální standard. Pilně pracoval a svým uměním spojoval lidi různých názorů. Byl to slušný a charismatický člověk, fenomenální osobnost, přirozená autorita a hudební profesionál. Tito lidé obvykle bývají poctiví, zodpovědní a vždy dojdou do svého cíle. Působí sebejistotou, přenáší to na své okolí a lidé jsou si vědomi, že se mohou na ně spolehnout. Karel Gott byl obrovský talent s jedinečným hlasem. Jeho výjimečnost spočívala v tom, že i obyčejnou píseň povýšil na umělecké dílo. Karel Gott byl umělec, který zpíval pro všechny generace, a lidi chodili na jeho koncerty ve společenském oděvu. On byl nohama pořád na zemi, ale mnozí závistivci mu nemohli jeho úspěch odpustit. Na Facebooku ho kádrovali, posmívali se mu a plivali na něho. Ať už umře kdokoliv, člověk by se měl k němu chovat s úctou a držet si odstup od svého soudu a odsudků. Ať už si o Karlu Gottovi myslíme cokoliv, umělec takových rozměrů, jakým byl on, si zaslouží veškerý respekt a úctu. Klidný odpočinek, Mistře! **Gejza Horváth**

Michaela Cichrová: Kořeny

Kořeny je autorský projekt známé brněnské fotografky Michaely Cichrové, který vás ve své první části zavede do atmosféry romské kultury. Jedná se o komplexní etnografický projekt, který začal právě studiem romského původu. Modelkou je Hana Plachetková, grafička a tanečnice, a hlavně naprosto úžasná holka, která nyní v dospělosti chce poznat všechny aspekty svého původu.

„Projekt vznikl tak, že jsem prostě zvědavá a vždy mě zajímali lidi jiných etnik a kultur. Obohacují totiž moji bílou dušičku svými barvami a odstíny. No a napadlo mě,

že bylo by super ukázat krásný lidi, oděný do muzejních vzácností a jejich kořeny, i širší veřejnosti,” říká autorka projektu. „Ráda bych tedy tímto poděkovala i Muzeu romské kultury za zapůjčení oblečení a cenné rady a také ranči Black rose za prostor a koně,” dodává Cichrová.

Michaela Cichrová je známá evropská fotografka, vždy hledající způsob, jak šířit své poselství lidem prostřednictvím fotografií. Narodila se v roce 1988 na jižní Moravě. Kariéru začala v roce 2009 se zaměřením na portréty a akty. Její fotografie byly poprvé představeny

veřejnosti v roce 2012 na mezinárodním festivalu Designblok v Praze, jako součást výstavy organizované časopisem Reflex, který každoročně vyhláší fotografickou soutěž „Akty X“. První samostatná výstava se konala jako slavnostní zahájení 13. ročníku filmového festivalu „Queer“ v Ostravě. V současné době Cichrová prezentuje svoji poslední kolekci fotografií pod názvem Dry, která vznikala během roku 2018 v České republice. Aktuálně se věnuje projektu Kořeny, který plánuje veřejnosti představit v polovině roku 2020.

Sabir Agalarov

Vakeren romanes

čore love	sociální podpora
o them	stát
o raja	páni
o bičhade	poslanci
parlamentos	parlament
O Roma kerenas but'i calo dživipen.	Romové pracovali celý život.
Sas sikhade te kerel but'i.	Byli zvyklí pracovat.
nakamiben	nenávisť
diskriminacija	diskriminace
romaňi nacija	romský národ
but'akere	pracující
nabut'akere	nepracující
legara	lenoši
Khandel lenge e but'i.	Smrdí jim práce.
Bije but'i nane marikl'i.	Bez práce nejsou koláče.
Sar tuke lačhareha o hačos, avka soveha.	Jak si usteleš, tak si i lehneš.

Janko Horváth

Končící ombudsmanka vidí nebezpečí v nenávisti na internetu

Volební období ombudsmanky Anny Šabatové se chýlí ke konci. V Interview ČT24 řekla veřejná ochránkyně práv, že se během jejího působení podařilo zvýšit povědomí o tom, k čemu vlastně ombudsman je – přichází totiž čím dál více opodstatněných podnětů. Přesto připustila, že některé věci se zatím nedaří, například zjednodušit stavební řízení a také přinutit stavební úřady, aby postupovaly podle zákonů proti černým stavbám. V posledních letech se úřad ombudsmanky stále vážněji potýká také s nenávistí na internetu.

Postavit něco je v Česku obtížné, a i když by se mohlo zdát, že je vše zcela v pořádku, bývá cesta ke stavebnímu povolení zdoluhavá. Pro úřad veřejné ochránkyně práv je to problém hned ze dvou ohledů.

Obracejí se na ni lidé, kteří mají pocit, že je jejich boj s úřady již nekončící – v roce 2017 byla stavební témata jedněmi z nejčastějších, s nimiž se lidé na úřad ombudsmanky obraceli. „Je problém také v zákoně. Je několikrát novelizovaný a komplikovaný. Úřady někdy nevědí, jak postupovat,“ poznamenala Šabatová.

Zároveň je ale problém i s těmi, kdo se rozhodnou místo čekání stavět bez povolení. Úřady totiž nejsou příliš hbité ani v těchto případech. „Je velmi obtížné nutit úřady, aby to nedopouštěly,“ upozornila ombudsmanka.

Úřad si přitom podle ní vyzkoušel, že příliš nepomáhá, když se obrátí na soudy, respektive iniciuje trestní řízení. Jako příklad uvedla solární elektrárnu, která vyrostla v srdci Krušných hor. Nešlo o černou stavbu, povolení dostala, ovšem podle Šabatové „zcela v rozporu s právními předpisy“. Na podnět předchůdce Šabatové Pavla Varvařovského byly sice odsouzeny dvě úřednice, které povolení vydaly, ale elektrárna jako taková stojí dodnes.

„Svoboda slova má své limity“

Jako někdejší mluvčí Charty 77, spoluzakladatelka Výboru na obranu nepravdělivě stíhaných a nyníšší ombudsmanka vnímá Anna Šabatová současnou situaci v Česku poměrně vlídně, v jiných postkomunistických zemích je to však podle ní horší. „Vývoj, kdybychom vzali nás a naše sousedy, je takový, že si můžeme klást otázky, jestli demokracie není ohrožena. Řekla bych, že v Česku jakž takž není ohrožena, ale musíme být bdělí,“ řekla.

Za jeden z největších problémů veřejného prostoru současnosti považuje Šabatová projevy nenávisti na internetu. „Někdy se šíří tak strašlivá nenávisť, že vám z toho jde mráz po zádech,“ míní.

Zdůraznila, že svoboda slova je velmi významná. „Jsem ochotná za svobodu slova hodně vystupovat a bojovat. Myslím si, že v České republice není omezována, že toto právo u nás skutečně platí. Ale svoboda slova podle evropské úmluvy i jiných úmluv má své limity. A těmi jsou práva jiných osob a také veřejná bezpečnost a veřejný pořádek. To je potřeba si uvědomit,“ uvedla.

Podotkla, že si lze sotva představit, že to, co píše nenávislný autor v relativní anonymitě na internet, by dokázal někomu říci do očí. Zároveň si dotyční často ani nepřipouštějí, že psaním nenávislných příspěvků například na sociální síti mohou porušovat zákon.

„Provedli jsme analýzu rozsudků, které byly v letech 2016 až polovinu roku 2019 odsouzeny u obecných soudů pro nenávislné projevy na internetu – nikoli v reálném životě. Zjistili jsme, že ze 47 rozsudků, které jsme shromáždili, 43 pachatelů, kteří byli odsouzeni, byli prvotrestaní. A až na jednu dvě nebo výjimky to byli muži. Byli to takzvaně obyčejní lidé,“ upozornila veřejná ochránkyně práv.

V parlamentu se hledá nástupce

Zákonodárci začali hledat nástupce nyníšší ombudsmanky, jejíž funkční období skončí v únoru. Šabatová dala najevo, že o pokračování své nyníšší práce nemá zájem. Ochránce práv vyberou poslanci z kandidátů, které jim nabídne prezident – ten tak již učinil – a Senát.

I když Anna Šabatová připouští, že svému nástupci či nástupkyni předá řadu přetrvávajících problémů – jako je stavební řízení nebo nedokončená transformace ústavů pro zdravotně postižené – domnívá se, že některé věci se docela dobře daří. Například to, že lidé už o jejím úřadu vědí a tuší, k čemu slouží.

„Nevědí to všichni, ale ví to dnes už hodně lidí a myslím si, že se znalost zpřesňuje a prohlubuje. Podnětů máme pořád stejně, ale stále se nepatrně zvyšuje počet těch, které jsou v působnosti veřejného ochránce práv. Když jsem začínala ještě s doktorem Motejlem a měli jsme mezinárodní kontakty, tak nám říkali ‚to přes půlku nikdy nepůjde‘. A jde to,“ podotkla. **ml**

R. Ahmedová: „A teď bych...“

Dokončení ze str. 1

věnovat víc, na gymplu jsme s kamarádkou založily duo, hrály jsme vlastní písničky ve dvojhlasích, bylo to hodně dětské, pak jsem se krok po kroku dostávala víc do hudebního prostředí.

Od kolika let zpíváte?

Co se pamatuju... to by věděli spíš rodiče. Já si vzpomínám, jak mi říkali: „Ridi, je to hezký, ale teď bychom prosili chvilku ticho.“ (smích)

Kdy a proč se ve Vás probudila myšlenka začít pracovat s lidmi a jejich hlasem?

Vzniklo to z toho, že za mnou chodilo hodně lidí s prosbou, abych je učila zpívat. Nikdy jsem moc nedávala individuální lekce hlasové techniky, ale to, co mě začalo hodně zajímat, bylo, jak dostat do zpěvu RADOST. Hodně lidí nezpívá, protože si myslí, že nesmí, protože to dostatečně neumí – máme pod kůží informaci, že zpěv je něco, co buď „umíme“, anebo radši mlčíme. Přitom zpívání bylo dřív součástí každodenního života a to, že zmizelo, je velká škoda. Přináší nám potěšení, spojuje lidi mezi sebou, je to způsob vyjádření. Svými workshopy se snažím v lidech podporovat přirozenou radost ze zpívání a vědomí, že zpěv má hodnotu sám o sobě a vlastně to, jak to zní, je až druhořadé. Jde o tu radost.

Co Vaše práce s lidmi a hlasem obnáší?

Mě to strašně baví. Obnáší to cestování, spoustu setkání, spoustu příběhů, často je to dojemný, často je legrace. Jsem vděčná, že můžu ta-

kovou práci dělat.

Jste součástí a capella interaktivního projektu Řekni mi. O čem tento projekt vypráví a co chce lidem sdělit?

Řekni mi je interaktivní představení pro tři zpěvačky. Rozezníváme vzpomínky diváků. To znamená, že když přijdete a budete během večera ochotná sdílet nějakou svou vzpomínku, nějaký příběh ze svého života, my budeme pozorně poslouchat a vytvoříme skladbu přímo pro vás, zaimprovizujeme kompozici, která vyrůstá z té vzpomínky. Bývá to silné, lidé přináší krásné a osobní příběhy.

Jaký styl hudby Vás nejvíce charakterizuje?

Myslím, že jsem hodně mezi žánry. Hudební kritici mě dávají do škatulek jazzu, world music i alternativy... Asi úplně nesedí ani jedno. (směje se)

Jste také zakladatelkou projektu Hlasohled. Jaká je účast na těchto akcích? A co všechno tento projekt lidem nabízí?

Hlasohled nabízí hlasové workshopy a další aktivity s lidmi, které zveme z celého světa. Česká republika je malá a lidé, kteří se o práci s hlasem zajímají, a přibývá jich, brzy znají těch pár lektorů, kteří se tomu tady věnují. Snažíme se české prostředí otvírat inspirativním osobnostem z různých koutů světa. Měli jsme i skvělé romské muzikanty, například slovenské Kaľi Čercheň.

Jak vnímáte hlas druhých lidí?

Každý hlas je jedinečný, rozpoznatelný. Navíc, jak se o očích říká, že jsou okna do duše, o hlasu to platí úplně stejně.

Bojí se lidé svého hlasu, dotknout se ho?

Když jsme děti, tak výskáme, hlasitě zpíváme, máme svobodu. Postupem času nás rodiče, škola, okolí tak nějak umlčuje, usměrňuje a hlavně hodnotí. Často se pak bojíme se projevit... ozvat... Určitě se s tím ale dá pracovat.

Odkud čerpáte inspiraci na Vaše texty ve Vaší tvorbě?

Já skládám bez textu. (směje se)

Jaké máte další zájmy kromě hudby?

Další zájmy jsou především moje tři dětičky. (směje se) To je můj full-time zájem. A pak miluju kavárny, to je taková moje vášeň. A zároveň i miluju a potřebuju přírodu. Obecně mě baví umění, inspiruje, vytváří kouzelné světy. Ráda si zajdu na výstavu, shlédnu dokumentární film. Čtu teď méně, než bych si přála. Víc času bude asi, až trochu povyrosteu děti.

7. 11. budete mít v Brně v Muzeu romské kultury workshop. Na co se mohou zájemci těšit?

Těšit se můžou na společné tvoření, na radost ze hry, na sdílení.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

E Ridina Ahmedová: „Akana bi mangavas čeporo cicho...“

E Ridina Ahmedová pes ulilas Prate, pal peskro dad la ehin súdan-sko aviben, the pal peskri daj jepaš čechiko the jepaš rusiko, židovsko. Dži peskre štarto berš bešelas andre Čechiko the palis deš berš andro Oran, nekbareder alžirsko pristavos. Khatar berš 1988 hiňi e Ridina Ahmedová pale andre Čechiko, kaj vštupinel andro duo le bugoših, le Petr Tichý sar HLASkontraBAS. O album HLASkontraBAS chudlas andro berš 2016 nominacija pre cena Anděl. Andro berš 2006 geľas la Ridinake avri lakro solovo CD, savo pes vičinel Hangoha, le manuŝenge he le kritikenge pes igen pačisalolas. Vaš o solovo projektos Hlasokraj chudlas cena Next Wave andre kategorija Objev roku. Hiňi autorka the spoluautorka andro pherdo divadelno bašaviben. Andro berš 2008 peske giľad'as improvizacija jekhetane le Bobby McFerrin. Okrem giľavipen kerel avri giľavibengere workshopy, save majinen le manuŝenge te phenel, soske ehin lačhes te giľavel. Buter tumen pal late šaj doginen pre lakro webos: www.ridina.cz

„Pherdo manuša nagilaven, vaš oda hoj peske gondolinen, hoj namajinen te giľavel, vaš oda hoj oda but lačhes nadžanen - chin amenge andre cipa e informacija, hoj o giľavipen ehin vareso, so abo „džanas“ , abo mušinas te čitel. Paš oda o giľavipen ehas akor normalno, giľavelas pes sako d'ives, the kada, hoj pes našad'as, ehin bari bibacht. Anel amenge radost'a, thovel le manušen jekhetane, ehin oda sar vakeriben. Mire workshopenca kamav andro manuša te likerel manuŝeskeri radost'a andro giľavipen, kaj te paťan, hoj o giľavipen ehin hodnota korkoro pal peste, the koda, sar e giľi džal, ehin až pre dujto sera. Džal kadaj pal e radost'a.“

Lačo d'ives, Ridino, sar tumen dochudľan kijo giľavipen?

Andro giľavipen man oda elas varesar korkoro. (asal) Calkom man oda buter the buter bavinelas, khatar varesave berša mange giľavavas vřadzi – pro drom, khere, andro motoris le dadeha la daha, mušinas len manca te avel birušiben. (asal) The palis man sikh'ilom te giľavel buter, pro gimpl la kamaratkaha thoďam jekhetane duo, bařavahas peskre vlastne giľa andro duj hanga, ehas oda but čhavoreskero, palis pes krokos pal o krokos dochudľom buter andro bařavibengero svetos.

Keci tumen ehas berš, sar chudľan te giľavel?

Sar mange leperav... oda bi feder phenenas miro dad the miri daj. Mange leperav, sar mange phenenas: „Ridi, ehin oda šukar, aľe akanak peske mangľam čeporo cicho.“ (asal)

Kana the soske pes andre tumende liľas o gondoliřagos, te chudel te kerel but'i le manuŝenca, te giľavel lenca?

Ačhiľas pes oda kalestar, hoj ke mande phirenas o džene, the mangenas man, hoj len te sikhavav te giľavel. Niľda but nadavas indi-

vidualna lekciji pre kada, sar pes giľavel, aľe so man but chudľas te zaujminel, ehas kada, sar andro giľavipen te thovel e RADOST'A. Pherdo manuša nagilaven, vaš oda hoj peske gondolinen, hoj namajinen te giľavel, vaš oda hoj oda but lačhes nadžanen – ehin amenge andre cipa e informacija, hoj o giľavipen ehin vareso, so abo „džanas“, abo feder mušinas te čitel. Paš oda o giľavipen ehas akor normalno, giľavelas pes sako d'ives, the kada, hoj pes našad'as, ehin bari bibacht. Anel amenge radost'a, thovel le manušen jekhetane, ehin oda sar vakeriben. Mire workshopenca kamav andro manuša te likerel manuŝeskeri radost'a andro giľavipen, kaj te paťan, hoj o giľavipen ehin hodnota korkoro pal peste, the koda, sar e giľi džal, ehin až pre dujto sera. Džal kadaj pal e radost'a.

So tumari but'i le manuŝenca mangel?

Man oda but bavinel. Phirav pal pherdo thema, ehin oda pherdo zgejl'ipena, pherdo vakeriben, varekana oda ehin kovľardo, varekana ehin but pherasa. Som pal'ikerd'i, hoj šaj kajsi but'i kerav.

San tiž dženo andre a capella interaktivno projektos Phen mange. Pal soste kada projektos chin, so le manuŝenge kamel te phenel?

Phen mange ehin interaktivno představení perdal trin giľavibengere džuvľa the publikum. Rozgiľavas o leperiben le dženenegro. Oda zna-meňinel, hoj te avena, the kamena amenge te phenel tumaro leperiben khatar tumaro dživipen, amen zora-les řunaha the palis keraha giľi prosto perdal tumende, improvizinaha kompozicija, savi baruvel khatar koda leperiben. Ehin oda zoralo, o manuša anen řukar manuřane vakeribena.

Savo řtilos andro bařaviben tumen nekbuter lel?

Gondolinav, hoj som but mařkar řtili. O bařavibengere kritika man thoven andro řkatuľki ko jazzos, world music he alternativa... Ča-čes mange napasinel aňi jekh. (asal)

San tiž zakladatelka andro projektos Hlasohled. Keci džene ko-

doj ehin, the so savoro sikhavel kada projektos?

O Hlasohled sikhavel giľavibengere workshopi the aver aktiviti, pre save las savore manušen khatar calo svetos. E Čechiko republika hiňi cikňi, the o manuša, save pes pal e buťi le hangoha zaujminen (hin len buter the buter), sig džanen kole čeporo lektora, save kadı buťi keren. Starinas pes te phundravel Čechiko inspirativne dženge khatar calo svetos. Ehas man tiž lače romane bařavibengere džene khatar Slovensko, e Kal'i Čerčeň.

So tumenge phenen o hanga avre dženenegro, savo len ehin hangos?

Sako hangos ehin jekhfeder, prindžarduno. Hem pes pal o jakha phenel, hoj hine blaka andre voďi, pal o hangos oda ehin tiž kavka.

Daran pes o džene te chudel peskro hangos?

Kana sam čhavore, keras vika, zora-les giľavas, ehin amen sloboda. Palis amen amare daja the dada, e řkola, o pařalipen, kavka varesar prečhinel amaro vakeriben, thovel amen pro porjadkos, the but hodnoťinel. But pes palis daras te sikhavel...te del pes anglal... Bizo pes aľe kaleha džal but'i te kerel.

Khatar len e inspiracija pre tumare lava?

Me kerav o bařaviben bi o lava. (asal)

Save tumen ehin aver zaujmi okrem bařaviben?

Aver zaujmi ehin mire trin čhavore. (asal) Oda ehin miro fulltime zaujma. The palis dikhav rado o kavarni, oda ehin kajso miro kamiben. The tiž dikhav rado e priroda. E god'i man lel o džaniben, inspirinel the kerel magicke sveti. Rado mange džav pre vistava, te dikhel pro filmi. Ginav akana čepeder, sar bi kamavas. Feder oda avela, sar barona avri o čhave.

Andro 7. novebris tumen avela Bernate andro Romano muzeum workshopos. Pre soste pes o džene řaj rad'isal'on?

řaj pes rad'isal'on pre jekhetani but'i, pre radost'a khatar giľavipen, pro phundrad'ipen.

Phuľelas e Veronika Kačová

Tři obvinění Romové ve Skotsku

Tři Romové z východu Slovenska byli minulý pátek u soudu ve skotském Glasgow uznáni vinnými z vykořisťování mladých žen. Členové zločineckého gangu nutili mladé ženy k prostituci nebo je prodávali do podvodných manželství, uvedl zpravodajský web BBC.

Spolu se dvěma muži ve věku 31 a 61 let a také osmadvacetiletou ženou byl odsouzen ještě čtvrtý člen gangu, původem z Nepálu. Výši trestu, kterou jim soud uloží, se čtveřice dozví příští měsíc.

Odsouzená trojice slovenských občanů, která vinu odmítá, pochází stejně jako většina jejich obětí z města Trebišov ležícího poblíž hranice s Ukrajinou. V Glasgow skupina novodobých otrokářů a obchodníků s bílým masem operovala mezi lety 2011 a 2017. Svým bezbranným obětem z řad sociálně slabých žen hledajících lepší životy slibovala lepší život a zaměstnání. Ženy pozvané do zahraničí ale po převozu do Skotska prodávala do podvodných sňatků za 3000 až 10 000 eur (77 000 až 258 000 Kč). Některé z nich nutila k prostituci.

Klienty zločinecké organizace byli hlavně muži z Pákistánu, kteří se chtěli stát občany Evropské unie. Počinání čtveřice pachatelů policie označila za vysoké odporné a zavrženíhodné. O jejich aktivitách se poprvé dozvěděla už v roce 2014, zatčení podezřelých ale bylo možné až po složitém tříletém vyšetřování, na kterém se podílely i mezinárodní agentury Europol a Eurojust. Policisté podle BBC během vyšetřování pomohli více než desítky obětí ve věku 18 až 25 let.

„Je to ohavný zločin,“ řekl detektiv Steven McMillan, který policejní operaci vedl.

„Je hrozný pomyslet, že lidé považují za přijatelné kupovat a prodávat jiné lidské bytosti jako zboží a vůbec se neohlíží na dopady, na trauma, které jim to způsobí,“ dodal.

Jde již o několikátý podobný případ z posledních let. Na začátku září slovenská policie ohlásila zatčení členů gangu, kteří devět let zotročovali oběti v Anglii. Loni britské soudy poslaly do vězení za obchodování s lidmi nejméně dvě skupiny ze Slovenska. V jednom z těchto případů pocházely oběti i z České republiky.

ČTK

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz

Otevírací doba
Úterý–Pátek 10–18h
Neděle 10–18h

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena. Z uvedených akcí bude pořízen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

facebook.com/muzeum.romske.kultury
instagram.com/muzeumromskekulturny
twitter.com/muzeumromskeku1
linkedin.com/company/muzeum-romske-kultury

říjen – prosinec 2019

rommuz.cz

muzeum

romské

kultury

Foto: Emília Machalová a Eugen Horváth, 60.–70. léta 20. stol., autor neznámý ze sbírky Muzea romské kultury

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na e-mailu: lektor@rommuz.cz nebo tel.: +420 545 214 419.

přechodné výstavy

8. 5. 2019 – 3. 5. 2020

Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní

Od šlechtických dvorů, venkovských muzik, městských kaváren až po prestižní světová pódia jsou Romové světu známi jako hudebníci, neboli lavutara. Hudba Romů je akademická i neškolená, oficiální i spontánní, zpívaná i instrumentální, domácí i virtuózní. Přes fascinující rozmanitost jejích podob, žánrů a druhů pro ni ale zůstává již po staletí charakteristické, jak nezastupitelné a neodlučitelné provází běžný i sváteční život Romů. Skrze hudbu Romové poznávají svět a svět skrze hudbu poznává Romů.

Výstavní projekt Lavutara vznikl ve spolupráci s desítkami hudebníků, organizátorů hudebního života, výrobců a opravářů hudebních nástrojů a dalších pamětníků. Představuje hudbu Romů jako živou kulturu z perspektivy jejich aktérů na základě výzkumu sledujícího několik významných hudebních rodin v Brně v období od poválečných let do současnosti, ve kterých se předává hudební řemeslo z generace na generaci. **Kurátoři:** Matyáš Dlab, Anna Babjárová, Gejza Horváth, Zbyněk Andrš

Doprovodný program k výstavě:

10. 10. 17–19h Pěvecký workshop s Amaro Records

Workshop zaměřený na (nejen) tradiční romskou píseň s Miou Bagárovou a Romanem Horváthem. Pro všechny bez rozdílu věku, vstup zdarma.

24. 10. Galakonzert při udělení Ceny Muzea romské kultury

7. 11. 17–20h

Zvukohrátky

Hlas není jen mluvené slovo! Nakolik ho známe? Pojďme si s ním hrát a trochu ho prozkoumat. Hlasově-zvukovou laboratoř povede Ridina Ahmedová, zakladatelka Hlasohledu – centra pro práci s lidským hlasem. Pro všechny ve věku 16–116 let. Vstup zdarma.

12. 12. 18–20h Podrobný průvodce po jednom z milionu způsobů, jak dělat hudbu

Workshop s hudebníkem, skladatelem, textařem a aranžérem Martinem Kyšperským (Květy), zaměřený na vznik hudby, nahrávek a všeho souvisejícího. Pro všechny 16+. Vstup zdarma.

veřejné akce

24. 10. 2019

Galakonzert pro Pavla Frieda – závěr Hudebního léta Cabaret des Péchés, pasáž Jalta, Dominikánské nám. 1

Exkluzivní vystoupení dvojice romských hudebních virtuózů – Radek Bagár ml. (klavír) a Marek Balog (house) u příležitosti udělení Ceny MRK za rok 2019. Laureátem je Ing. Pavel Fried in memoriam, někdejší předseda Židovské obce Brno. Zahraje i Radek Bagár st. s kapelou a skupina Ha Chucpa (klezmer). Bude představen nový Bulletin Muzea romské kultury. Vstup volný.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky

Vážení čtenáři, pokud jste dostali tyto noviny do schránky, pravděpodobně zpracováváme vaše osobní údaje (jméno, adresa) za účelem doručování těchto novin. Pokud nesouhlasíte s tímto zpracováním, napište nám na srnm@srnm.cz a my vás z databáze vyřadíme.

Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství
Romů
na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz

číslo účtu:

230 0066 1977/2010

15.11.2019

Django fest

XVIII. ročník

Zsolt Varady Band

Monika Bagárová

s kapelou

Imperio

RADOST
koncertní a kulturní středisko
CEJL 52, BRNO
19:30 – 01:00
VSTUP OD 150,-

r'n'b / gypsy jazz / worldmusic
tribute to Django Reinhardt

18. ročník multizánrového festivalu pořádá SRNM za podpory Statutárního města Brna a Ministerstva kultury
www.facebook.com/djangofest
www.srnm.cz